

**TÜRKİYE’DE ARAP DİLİ ALANINDA YAPILAN YÜKSEK
LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ
(1956-2002)**

M. Vecih Uzunoğlu*

Özet: Bu çalışmada, 1956-2002 yılları arasında Arap dili alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin künye bilgileri sunulmuştur. Bu tezlerin çoğu, İlahiyât Fakültesi, İslâmî İlimler Fakültesi, Yüksek İslam Enstitüsü gibi yüksek din eğitimi veren kurumlarda hazırlanmıştır. Bunun yanında Edebiyat, Dil ve Tarih Coğrafya, Fen-Edebiyat ve Gazi Eğitim Fakültelerinde de bu türden çalışmalar yapılmıştır. Bu kurumların tarihçesi hakkında kısa bilgi sunulduktan sonra tezlerin listesi verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Arap Dili, Yüksek Lisans, Doktora, Tez

M.A. and Ph.D. Thesis

Prepared in Arabic Language in Turkey

(1956-2002)

Summary: It is aimed, in this study, to present a list of M.A. and Ph.D. thesis prepared in Arabic Language, beginning from 1956 up to now in Turkey. Majority of these thesis are prepared in high religious learning institutions like Divinity Faculty, Faculty of Islamic Sciences and Higher Islamic Institutes. Beside these institutions, there are other Faculties in which prepared thesis in this field like Faculty of Letters, Faculty of Language-History and Geography, Faculty of Science and Literature and Gazi Faculty of Education. After giving a brief historical background about these institutions, list of the thesis is presented.

Keywords: Arabic Language, M.A., Ph.D., Thesis

---

* Araş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı, (vecih.uzun@deu.edu.tr).

Bu çalışmada, ülkemizde Arap dili¹ alanında yapılmış ilk tezin bitiş yılı olan 1956 yılından 2002 yılının sonuna kadar tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin, tespit edilebildiği kadarıyla, hazırlayan kişinin soyadını esas alarak derli-toplu bir listesi sunulacaktır². Bundan amaç; ülkemizde Arap dili alanında yapılacak çalışmalarda önceki çalışmaların bir arada görülmesine ve bu çerçevede yeni bilimsel araştırmaların yapılmasına katkı sağlamaktır.

Bu tezler ağırlıklı olarak yüksek din eğitimi veren kurumlarda yapılmıştır. Bunun yanında Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya, Fen-Edebiyat Fakülteleri ile Gazi Eğitim Fakültesinde bu türden çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Bu yüzden bu tezlerin çoğunluğunun yapıldığı yüksek din eğitimi kurumlarının ve diğer fakültelerin son asırdaki tarihçesi hakkında kısaca bilgi vereceğiz.

Türkiye'deki din eğitimi Osmanlı eğitim sisteminden tevarüs etmiştir. Osmanlı Devletinde yüksek din eğitimi, medreselerin âli (yüksek) kısmında verilmekteydi. Medreselerde eğitim sisteminin bozulmaya yüz tutması sebebiyle XVIII. yüzyıldan itibaren modern okullar kurulmaya başlanmıştır.

Bugünkü anlamda, Türkiye'de yüksek din eğitiminin 1 Eylül 1900'de kurulan Darülfünûn'la başladığı kabul edilmektedir. Resmî adı Darülfünûn-i Şahane olan ve kesintisiz olarak 1933 yılındaki üniversite reformuna kadar hayatini devam ettiren üniversitede Ulûm-i Riyâziyye ve Tabîyye ile Edebiyat şubelerinin yanında bir de Ulûm-i Âliye-i Diniyye şubesi adı altında, dört senelik bir İlâhiyât Fakültesi kurulmuştur³. O zaman bu şubede Tefsîr-i Şerif, Hadîs-i Şerif, Usûl-i Hadis, Fıkıh, Usûl-i Fıkıh, İlm-i Kelâm, Târîh-i Dîn-i İslâm dersleri okutulmaktaydı⁴.

1908 yılında Dârülfünûn-i Şâhâne'de yeni düzenlemeler yapıldı. Üniversitenin ismi İstanbul Darülfünûnu (İstanbul Üniversitesi), Ulûm-i Âliye-i Diniyye Şubesinin adı da Ulûm-i Şer'iyye olarak değiştirildi. Bu şubenin programına şu dersler ilâve edildi: İlm-i Ahlâk-ı Şer'iyye, Arap Felsefesi, Hikmet-i Teşrîf, Tarih-i Edyân, Edebiyât-ı Arabiyye, Felsefe, Felsefe Tarihi ve Tasavvuf.

1914 senesinde medreselerde yeni bir düzenlemeye gidildi ve ders programı oldukça zenginleştirildi. Dârulfunûn'un Ulûm-i Dîniyye şubesi kapatılarak talebeler, bilâhare Sahn adı verilen Dârulhilâfe Medresesinin âli kısmına devredildiler.

1916 senesinde yaygınlaşan medreseler kanunu ile taşra medreseleri İptidâ-i Hâriç, İptidâ-i Dâhil ve Sahn isimleriyle üç ayrı devreye ayrılmışlar ve bunların üstünde Medresetu'l-Mutehassisîn yerine kaim olmak üzere eğitim süresi üç yıl olan felsefe ve tasavvuf, tefsir ve hadis, fıkıh isimli üç şubeden müteşekkil Süleymaniye Medresesi unvanıyla bir medrese kurulmuştur.

1914'te Dârulhilâfe medreselerinin kurulmasından 3 Mart 1924 Tevhîd-i Tedrîsât Kanununa kadar yüksek din eğitimi, adı geçen medresede ve Süleymaniye'deki Mutehassisîn Medresesinde verilmiştir.⁵ Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu ile bütün medreseler gibi bu medreseler de kapatılmış ve kanunun dördüncü maddesine göre Dârülfünun bünyesinde İlâhiyât Fakültesi ismiyle üç yıl öğretim süresi olan bir yüksek din öğretimi kurumu açılmıştır⁶.

Bu İlâhiyât Fakültesi 1924'den 1933 yılına kadar tam sekiz yıl başarılı bir eğitim vermiştir. Burada İzmirli İsmail Hakkı, Mehmet Ali Ayni, İsmail Hakkı

Baltacıoğlu, M. Őekip Tunç, M. Şerafettin Yaltkaya, Hilmi Ömer Budda, Arapkirli Hüseyin Avni, M. Şemseddin Günaltay gibi hocalar ders vermişlerdir. Fakültede okutulan dersler şunlardır: Tefsir ve Tefsir Tarihi, Hadis ve Hadis Tarihi, Fıkıh ve Fıkıh Tarihi, İşlâm Bedüyyâtı, İşlâm Dini Tarihi, Tasavvuf Tarihi, Türk Târih-i Dinisi, Ahlâk, İctimaiyat, Halihazırda İşlâm Mezhepleri, Akvâm-ı İşlâmîye Etnografyası, Arapça, Farsça, Dinler Tarihi, Kelâm Tarihi, Din Felsefesi, Ruhîyât, İşlâm Felsefesi, Felsefe Tarihi ve Mantık⁷.

31 Mayıs 1933 tarihinde Darülfünûn, İstanbul Üniversitesine dönüşünce İîlâhiyât Fakültesi kadro dışında bırakılarak kapatılmış, 1949 yılına kadar ÷lke-mizde yüksek din öğretimi imkânı olmamıřtır⁸.

4 Haziran 1949 tarihinde kabul edilen 5424 sayılı kadro kanunuyla kurulan Ankara Üniversitesi İîlâhiyât Fakültesi, 21 Kasım 1949 tarihinde öğretime başlamıştır. Fakültede İşlâm tarihi, din psikolojisi, din sosyolojisi, felsefe, mantık, tefsir, hadis, İşlâm mezhepleri tarihi, kelâm, İşlâm felsefesi, dinler tarihi, İşlâm hukuku gibi derslerin yanında Arapça, Farsça ve yabancı dil derslerine de yer verilmiştir.

Fakültenin kurulduğu yıllarda, meslek dersleri için akademik çalışmalar yapmış öğretim üyesi bulunamıyordu. Hocaların büyük kısmı doğrudan doğruya İşlâmî ilimler alanında yetişmiş elemanlar değildi. Gözde hocalar, eski imparatorluk yadigarı ÷lkelerde yetişmiş kişilerdi. İîlâhiyât fakültesinin yerli öğretim kadrosu ile tam faaliyete geçebilmesi ancak yirmi yılda mümkün olabilmıştir.

Ankara Üniversitesi İîlâhiyât Fakültesi, birçok program değiştirdikten ve geliştirdikten sonra, Türk yüksek öğretimindeki vazgeçilmez yerini almıştır. Kendi ihtiyacı olan akademik elemanları yetiştirmenin yanında bir çok fakülteye de akademik elemanlar göndermiřtir⁹.

Türkiye'de yüksek din eğitimi kurumları demokratikleşme ortamında ve ihtiyaçlar çerçevesinde çoğalmıştır. İîlâhiyât Fakültesinden farklı olarak "Yüksek İşlâm Enstitüsü" ve "İşlâmî İlimler Fakültesi" adıyla iki yeni yüksek din eğitimi kurumu faaliyete geçmiřtir¹⁰.

1958 yılında mezun vermeye başlayan İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinin gidebileceği bir yüksek öğretim kurumu bulunmuyordu. 1949'da açılan İîlâhiyât fakültesi sadece genel lise mezunlarını alıyor, meslek lisesi mezunlarını almıyordu. Bu yüzden din öğretimi yanında, din eğitimine ve uygulamasına da ağırlık verecek, özellikle müftülük, vaizlik gibi görevlerin yanında, İmam-Hatip okullarındaki meslek derslerini de ehliyetle okutabilecek niteliklerle yetiştirilmiş elemanlara olan ihtiyaçlar dikkate alınarak yalnız İmam-Hatip Okulu mezunlarının girebileceği bir yüksek öğretim kurumuna ihtiyaç duyuldu¹¹.

Yüksek İşlâm Enstitüsü adıyla, İîlâhiyât Fakültesinden ayrı bir yüksek din eğitimi ve öğretimi kurumu açılması gerektiği fikrini, üniversite mensupları arasından ilk olarak ileri süren ve gerekçelerini açıklayan Ali Fuat Başgil olmuřtur¹². Onun hazırladığı rapor da göz önüne alınarak Yüksek İşlâm Enstitüsü adıyla bir yüksek din eğitimi kurumu açılmasına karar verilmiş ve 19 Kasım 1959 tarihinde İstanbul Yüksek İşlâm Enstitüsü öğretime bařlamıřtır¹³. Bunu, 24 Kasım 1962'de açılan Konya Yüksek İşlâm Enstitüsü takip etmiştir.

Konya Yüksek İslâm Enstitüsünü sırasıyla, Kayseri (16 Aralık 1965), İzmir (25 Ağustos 1966), Erzurum (30 Temmuz 1969), Bursa (28 Kasım 1975), Samsun (1976) ve Yozgat (1979)'da açılan Yüksek İslam Enstitüleri takip etmiş, böylece enstitülerin sayıları sekize yükselmiştir¹⁴.

Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Senatosu 12 Şubat 1971 tarihinde "İslâmî İlimler Fakültesi" adıyla yeni bir fakülte açılması kararı almıştır. Bu karara dayanarak 1971-1972 öğretim yılında İslâmî İlimler Fakültesi adıyla, orta öğretime dayalı ve beş yıl öğretim süresi olan bir fakülte açılmıştır. Erzurum'da 1969 yılında açılan bir Yüksek İslam Enstitüsü vardı. Bu Fakültenin açılışı ile aynı şehirde biri bakanlığa diğeri üniversiteye bağlı iki yüksek din öğretimi kurumu hizmete girmiştir. Bu ise ülkemizde ilk defa görülen bir uygulamadır. Bu Fakültede Lisans öğretimi dışında Yüksek İslâm Enstitüsü mezunlarına doktora yapma imkânı da tanınmıştır¹⁵.

12 Eylül 1980'den sonra eğitim sistemindeki yeniden yapılanma çerçevesinde yüksek din eğitimi de önemli bir sorun olarak ele alınmıştır. Konuyla ilgili komisyon çalışmalarında, ilmî toplantılarda ve basında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 6 Şubat 1981'de Millî Güvenlik Konseyi'nin onayına sunulan Din Eğitimi Çalışma Grubu Raporunda bu konuya yer verilmiştir. Böylece Yüksek İslam Enstitülerinin, ilahiyat fakültelerine dönüştürülmesi ortak görüş hâline gelmiştir. Bu alandaki ilk uygulama, Yozgat Yüksek İslâm Enstitüsünün kapatılarak, buradaki öğrencilerin ve öğretim kadrosunun diğer Yüksek İslâm Enstitülerine nakledilmesi olmuştur.

20 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kanun hükmündeki kararname ile tüm yüksek öğretim kurumları yeniden bir teşkilatlanmaya tabi tutulmuştur¹⁶. Mevcut üniversitelerin yanında yeni üniversite ve fakülteler kurulmuş, bütün yüksek öğretim kurumları mücavir oldukları üniversitelere bağlanmıştır. Bu çerçevede Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü, aynı ilde bulunan İslâmî İlimler Fakültesi ile birleştirilerek İlahiyât Fakültesi adıyla Atatürk Üniversitesine, diğer Yüksek İslâm Enstitüleri ise İlahiyât Fakültesi olarak buldukları bölgelerdeki üniversitelere bağlanmıştır. Böylece Türkiye'de yedi İlahiyât Fakültesi oluşturulmuş, Ankara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi ile birlikte bu fakültelerin sayısı sekiz olmuştur. 1987'den itibaren farklı yıllarda açılan on beş İlahiyât Fakültesi ile bu fakültelerin toplam sayısı yirmi üçe ulaşmıştır¹⁷.

İlahiyât fakültelerinden başka, ön lisans düzeyinde eğitim veren iki yıllık İlahiyât Meslek Yüksek Okullarına da burada kısaca değinmek gerekir. Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyaç bildirmesi ve ilgili kurumların olumlu mütalaaları üzerine Yüksek Öğretim Yürütme Kurulunun 29 Aralık 1988 tarihli toplantısında açılması kararlaştırılan bu okulların amacı "Ülkede daha nitelikli din görevlileri istihdam etmek, hâlen görev yapmakta olan din görevlilerinin bilgi düzeyini yükseltmek" olarak tespit edilmiştir.

İlk olarak 1989-1990 öğretim yılından itibaren açılmaya başlayan İlahiyât Meslek Yüksek okulları, İstanbul (MÜ), İzmir (DEÜ), Bursa (UÜ), Erzincan (AÜ), Trabzon (KTÜ) ve Van'da (YYÜ) eğitim öğretime devam etmiş Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulu, 11 Mayıs 1999 tarihli toplantısında, İlahiyât fakülteleri bünyesinde yapılan yeni düzenlemeler ile Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi bünyesinde İlahiyât Ön Lisans Programının açılmasını da dik-

kate alarak, 1999-2000 öğretim yılından itibaren İlâhiyât Meslek Yüksek okullarına öğrenci alınmamasına, mevcut öğrencilerin mezun oluncaya kadar öğretime devam etmesine karar vermiştir¹⁸.

Buraya kadar Türkiye'deki yüksek din eğitimi kurumlarının son aşırıdaki tarihi seyrini kısaca sunmaya çalıştık. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Arap dili sahasında yapılan tezler sadece yüksek din eğitimi veren kurumlara münhasır değildir. Bunların yanında Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya, Fen-Edebiyat fakülteleri ile Gazi Eğitim fakültesinde bu alanla ilgili bir çok akademik çalışma yapılmıştır. Bu fakülteler bünyesinde faaliyet yürüten Arap dili ve edebiyatı ile Arap dili eğitimi anabilim dallarına kısa bir göz atalım:

a- Daha önce de değindiğimiz üzere 1900 yılında Darülfünûn-i Şahâne açıldığında Ulûm-i Âliye-i Dîniye, Ulûm-i Riyâziye ve Tabiiye ve Edebiyat şubeleri mevcuttu. Eğitim süresi üç yıl olan Edebiyat Şubesinde şu dersler okutuluyordu: Edebiyât-ı Osmâniye, Edebiyât-ı Arabiye, Edebiyât-ı Fârisiye, Edebiyât-ı Fransaviye, Tarih-i Osmânî, Tarih-i Düvel, Coğrafyayı Umumi ve Osmânî ve Umrânî, İlm-i Âsârı Atîka, Usûl-i Terbiye ve Tedrîs, Hikmet-i Nazariye¹⁹.

1933 yılında yapılan Üniversite reformu ile İstanbul Darülfünûn'u kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur.²⁰ Tıp, Hukuk, Edebiyat ve Fen Fakültelerinden oluşan Üniversite, hem yapı hem çalışma şekli bakımından köklü bir şekilde yenilenmiştir. Emin yerine Rektör, Fakülte Reisi yerine Dekan, Profesörlere Ordinaryüs, Öğretmenlere Profesör, Muavinlere de Doçent denilmiştir²¹.

Edebiyat Fakültesi; Dil ve Edebiyat, Felsefe, Tarih ve Coğrafya bölümlerinden teşekkül etmekteydi. Dil ve Edebiyat bölümünde okutulan dersler şunlardı: Türk Dili ve Edebiyatı Tarihi, Metinler Şerhi, Türk Dili Tarihi, Arap ve Fars Edebiyatı, Roman Dilleri ve Edebiyatı Tarihi, Lengüistik, Eti ve Sümer Filolojisi²².

b- İstanbul'da reform çalışmaları yapılırken, Ankara'da 1925'te Hukuk Mektebi, 1930'da Ziraat Enstitüsü, 1935'te de Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi kurulmuştur. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin adını Atatürk vermiş, böylece onun bir Edebiyat Fakültesi değil hem daha geniş hem de hedefleri daha belirli bir kurum olmasını istemiştir²³.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk ve Türkiye tarihinin incelenmesine kaynaklık edecek olan Sümerce ve Hititçeden Latince ve Yunancaya kadar, antik doğu ve batı dillerinin yanında modern diller ile Coğrafya, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Antropoloji gibi çeşitli sosyal bilimlerin farklı alanlarında eğitim veren bir bilim kurumu olmuştur. Bugün Fakültede hem temel kaynaklara inen, hem de çağdaş dünyaya ayak uydurmayı hedefleyen 18 bölüm ve 79 anabilim dalı faaliyet göstermektedir²⁴.

Fakültenin kuruluşu sırasında Arapça, dil ve edebiyatıyla "Canlı Diller" arasında bağımsız bir birim olarak yer almıştır. Anabilim Dalındaki 4 yıllık lisans eğitimi süresince Arap Dili ve Edebiyatıyla ilgili şiir ve nesir örnekleri incelenmektedir. Öğrenciye Arapça kompozisyon yazma denemeleri yaptırılmakta ve konuşma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çeşitli konularda modern Arapça metinler çevrilmekte, öğrenciye Arapça terimler ve deyimler tanıtılmaktadır. Mezun olan öğrenciler, kütüphanelerde, arşivlerde, müzelerde, Arap dili ile

ilgili olarak çeşitli bakanlıklarda görev alabildikleri gibi, üniversitelerde bilimsel çalışmaya da yönelebilmektedirler²⁵.

c- Atatürk Üniversitesi önceleri Doğu Üniversitesi adıyla anılmış 6 Haziran 1957 tarihinde Atatürk Üniversitesine dönüştürülmüştür. Üniversite, 1958 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi ve Ziraat Fakültesi olmak üzere iki fakülteyle öğretime başlamıştır. Fen-Edebiyat Fakültesinin Fen gurubu FKB (Fizik Kimya Biyoloji) olarak öğretime devam ederken; Edebiyat grubunda, Türk Dili ve Edebiyatı, İktisat ve İşletmecilik Bölümleri lisans düzeyinde öğretime devam etmişlerdir. 1957-1958 öğretim yılında Fen-Edebiyat Fakültesi; Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi ve İşletme Fakültesi olmak üzere üç ayrı fakülte haline getirilmiştir. Daha sonra bu fakülteler 20 Temmuz 1982 Tarih ve 2547 sayılı "Yükseköğretim Kurumları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile tekrar Fen-Edebiyat Fakültesi adı altında birleştirilmiştir. Fen-Edebiyat Fakültesi ilk kez 1958 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne öğrenci olarak öğretime başlamıştır.

1971 yılında Edebiyat Fakültesi bünyesinde Tarih, Arap-Fars Dili ve Edebiyatı, Coğrafya, Arkeoloji ve Sanat Tarihi bölümleri açılmıştır. Fen Fakültesi bünyesinde ise Biyoloji, Jeoloji, Fizik, Kimya ve Matematik bölümleri açılmıştır²⁶.

d- Gazi Eğitim Fakültesi 1926 yılında "Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" adı ile öğretime başlamıştır. 1929 yılında adı "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü", 1976 yılında "Gazi Eğitim Enstitüsü", 1980 yılında "Gazi Yüksek Öğretmen Okulu" olarak değiştirilmiştir. 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurumu ile birlikte Gazi Üniversitesi bünyesine alınarak adı "Gazi Eğitim Fakültesi" olarak değiştirilmiştir.

1997-1998 Öğretim yılına kadar bütün bölümleri 4 yıllık öğrenim programları iken; 1998-99 öğretim yılından itibaren, YÖK'ün eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmaları doğrultusunda; fakültenin ortaöğretime öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan bazı bölümleri 5 yıllık; ilköğretime ve ortaöğretime yönelik bazı bölümleri ise 4 yıllık eğitim öğretim programları uygulayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Fakülte 9 bölüm içerisinde 26 farklı ana bilim dalı bulunmaktadır. Yabancı diller eğitimi bölümüne bağlı İngiliz dili eğitimi, Alman dili eğitimi, Fransız dili eğitimi ve Arap dili eğitimi ana bilim dalları mevcuttur. Bu bölüm, ilk ve ortaöğretim kurumlarının yabancı dil öğretmen ihtiyacına yönelik öğretim yapmaktadır²⁷. Bu ana bilim dallarında öğrenim süresi hazırlık sınıfıyla birlikte beş yıldır. Arap dili eğitimi ana bilim dalı 1984-1985 öğretim yılında öğretime başlamıştır.

e- Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 1976-1977 öğretim yılında 6 Bölümle Fen Fakültesi, 4 Bölümle de Edebiyat Fakültesi adı altında ayrı fakülteler olarak eğitim öğretime başlamıştır.

1982 yılında 2547 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu iki fakülte Fen-Edebiyat Fakültesi adıyla birleştirilmiştir.

Bu Fakülteye bağlı Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 3 Anabilim Dalından (Arap Dili ve Edebiyatı, Fars Dili ve Edebiyatı, Urdu Dili ve Edebiyatı) oluşmaktadır. Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında eğitim-öğretime 1986-1987 öğretim yılında başlanıldı. Yine 1992 yılından itibaren II. Öğretime öğrenci

alınmaya başlandı. 1999-2000 öğretim yılında alınan bir kararla ikinci öğretime, 2001-2002 öğretim yılında alınan bir kararla da birinci öğretime öğrenci alınması durdurulmuştur²⁸.

f- Dicle Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde Doğu Dilleri ve Edebiyatı bölümünde Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 1996-1997 yılında eğitim-öğretime başlamış olup, hâlen öğretime devam etmektedir²⁹.

g- Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde Doğu Dilleri ve Edebiyatı bölümünde Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 1993 yılında kurulmuş olup, bugüne kadar öğrenci alınmamıştır³⁰.

Tezlerin yapıldığı yüksek öğretim kurumları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra çalışmamız hakkında birkaç hususa değinmek istiyoruz.

Tezler hakkındaki bilgiler, büyük ölçüde, Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinin web sitesinden³¹ faydalanılarak elde edilmeye çalışıldı. Bununla beraber belli bir tarihten sonra yapılan tezlere atılgılar girildiğinden tezlerin tamamını burada bulmak mümkün değildi. Bu yüzden bazı Fakültelerdeki meslektaşlarımızdan fakültelerindeki alanla ilgili akademik personelin tezlerinin listesini talep ettik. Ayrıca DEÜ İlahiyat Fakültesi hocalarından Prof. Dr. Muharrem Çelebi'ye gelen Yardımcı Doçentlik, Doçentlik ve Profesörlük dosyalarından da istifade ettik.

Tezlerin listesini sunarken sırasıyla tezi hazırlayan, tez adı, tez danışmanı, tarihi, tezin hazırlandığı üniversite ve sayfa adedi gibi bilgileri sıraladık. Birkaç tezin sayfa sayısı dışında çoğunlukla bunda muvaffak olduk diyebiliriz. Çalışmada 198 yüksek lisans ve 122 doktora tezi olmak üzere toplam 320 tezin künye bilgilerini verdik. Ayrıca gözden kaçırdığımız ya da ulaşamadığımız bazı tezler de olabilir. Araştırmacı arkadaşlarımızın ve değerli hocalarımızın eksik kalan bilgileri tarafımıza ulaştıracaklarını ve hatalı bilgileri düzelttireceklerini ümit ediyoruz.

I. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

- Abdallah Ghazi, **Türkçe'nin Ürdün ve Suriye Lehçeleri Üzerindeki Etkisi**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1990, 195s.
- Abdulsamed Bilal, **İbnü'l-Fariz ve İsmail Ankaravî'nin Kaside-i Hamriyye Şerhi**, Dnş: M. Ali Yekta Saraç, İstanbul Üniversitesi 2000, 117s.
- Acar Ömer, **Arap Dilinde Çok Anlamlılık**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 2002, 200s.
- Acat Yaşar, **Kuran-ı Kerimde Arap Grameriyle Bağdaşmayan Hususlar Hakkında bir Araştırma**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2001, 90s.
- Acun Sabiha, **Birinci Abbasi Asrında Hitabet**, Dnş: Recep Dikici, Süleyman Demirel Üniversitesi 1999, 109s.
- Açık Kerim, **Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'ndaki Arapça Öğretimi ve İletişimsel Metoda Göre Değerlendirilmesi**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 1997, 223s.

- Akçay Cihaner, **Rifâ'a Râfi' et-Tahtâvî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Toplumsal Konulardaki Düşünceleri)**, Dnş: Yasin Ceylan, Gazi Üniversitesi 1992, 102s.
- Akçay İsmail, **Arapça ve Türkçe Seslerin Telaffuzu ve Aralarındaki İlişkiler**, Dnş: Süleyman Tülücü, Atatürk Üniversitesi 1994, 92s.
- Akkoç Behlül, **Abdulfettâh bin Mustafa el-Lâzîkî ve Bugyetü't-Tenbîh'i**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 1996, 50+47
- Akyüz Zafer, **Kays bin el-Hâtîm ve Edebi Kişiliği**, Dnş: İbrahim Yılmaz, Atatürk Üniversitesi 2001, 59s.
- Alp Musa, **Zemahşeri'nin Keşşaf'ında Mutezili Görüşlere Filolojik Yaklaşımlar**, Dnş: Celal Kırca, Erciyes Üniversitesi 1998, 104s.
- Altun Ahmet, **Arapça Öğretiminde Çağdaş Yöntemler**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 1997, 92s.
- Aptourachman Alie, **Vahiy Geleneğinde Emr Kökünün Semantik Açından İncelenmesi**, Dnş: Salih Akdemir, Ankara Üniversitesi 2002, III+166s.
- Arı Saim, **Ebu'l-Kâsım Abdurrahmân b. İshâk ez-Zeccâcî Hayatı, Şahsiyeti ve Eserlerinden Kitâbu'l-Lama'ât'ı**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, İstanbul Üniversitesi 1980.
- Arkun Kemal, **Ahmed b. Fâris, Şahsiyeti, Eserleri ve Kitâb es-Sâhibî'nin İlk Babının Tenkidli Metni**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, İstanbul Üniversitesi 1981.
- Arslan Fikret, **Osmanlı-Türk Alimlerinin Irak ve Cezire'deki Arap Edebiyatı ile İlgili Çalışmaları**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1987, 67s..
- Arslan Hatice, **Çağdaş Arap Edebiyatında Osmanlı ve Türk İmaji**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 2000, 82s.
- Arslan İclal, **Râfi' b. Muhammed b. İbrâhîm el-Huseynî el-Mûsevî el-Hasenî el-Kirmânî'nin İlmü'l-Beyân Adlı Risalesi'nin Edisyon Kritik Çalışması**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 1997, 136s.
- Aslan İsa, **Mustafa b. Muhammed'in "Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd" Adlı Eserinin Edisyon Kritiği**, Dnş: Hikmet Akdemir, Harran Üniversitesi 1998, 97s.
- Atalık Yalçın, **Klasik Arap Şiirinde İstî'tâf**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Kırıkkale Üniversitesi 1998, 125s.
- Aytaç Bedrettin, **İbn Tufayl'in "Hayy İbn Yakzân" Adlı Romanının Öz, Biçim ve Üslup İncelemesi**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1989, 119s.
- Azak Hülya, **İbnu'l-Mukaffâ'nın Kelîle ve Dimne'si ile La Fontaine'nin Fabllarının Karşılaştırılması**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1991, 105s.
- Aziz Serkevt, **Marûf er-Rusafi'nin Şiirlerinde Türkiye ve Türkler**, Dnş: A. Kazım Ürün, Selçuk Üniversitesi 2000, 174s.
- Bakırcı Selami, **IV. Abbasi Asrında Dil Çalışmaları (Lügat-Nahiv-Sarf, 447-656/1055-1258)**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1993, 104s.
- Bark Yücel, **İbnu'l-Fârid Hayatı ve Edebi Kişiliği**, Dnş: Nevzat H. Yanık, Atatürk Üniversitesi 1998, 74s.

- Bayam Abdülkadir, **Arap Dilinde İştikak**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Dokuz Eylül Üniversitesi 2002, 125s.
- Baytar Y. Seracettin, **Arap Dilinde Fiilimsiler**, Dnş: İbrahim Yılmaz, Atatürk Üniversitesi 2001, 213s.
- Benli Mehmed Sami, **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan Fatih Devri Sonuna Kadar Geçen Dönemde Arapça Belagata Dair Eser Yazan Osmanlı-Türk Alimleri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1991, 238s.
- Bildirici Yusuf Ziya, **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de Arapça Öğretimi**, Dnş: Bahaeddin Yediyıldız, Ankara Üniversitesi 1987, 148s.
- Bilge Metin, **Yahya b. Nasûh b. İsmail ve Şerhu'l-'Avâmili'l-Mie Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili**, Dnş: Selahattin Yılmaz, Cumhuriyet Üniversitesi 1998, 24+119s.
- Bulut Ali, **Hicri İlk Üç Asırda Kur'an Filolojisine Dair Eser Veren İlim Adamları ve Eserleri**, Dnş: Osman Keskiner, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1999, 151s.
- Cangir Mücella, **İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğreniminde Karşılaşılan Sorunlar**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 2002, 76s.
- Casim Şirin Abdullah, **Hicviye Şairi Olarak İbnu'r-Rûmi**, Dnş: M. Faruk Toprak, Ankara Üniversitesi 1999, 99s.
- Ceviz Nurettin, **Arap Şiirinde At Tasviri (Cahiliye ve İslami Dönem)**, Dnş: Nevzat H. Yanık, Atatürk Üniversitesi 1998, 144s.
- Cinkılıç Recep, **Ebû Bekr el-Harizmî ve Risâleleri**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 2000, 84s.
- Çağmar M. Edip, **Arap Dilinde Harfler**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1995, 254s.
- Çelik Ahmet, **Kur'an-ı Kerim ile Yeni Mana Kazanan İstilahların Cahiliye Dönemindeki Kullanılışları**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1991, 78s.
- Çelik Harun, **Kur'an'da Kullanılan Edatlar**, Dnş: Kenan Demirayak, Atatürk Üniversitesi 2001, XIII+165s.
- Çelikkol Suat, **Sözlük Çalışmalarına Dilbilimsel Açından Yaklaşım ve Dr. Abdulvahid Kerem'in Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Kânûniyye Adlı Eseri ve Türkçe'ye Tercümesi**, Dnş: Selahattin Yılmaz, Cumhuriyet Üniversitesi 1998, 317s.
- Çınar Mustafa, **Arap Şiirinde Ravdiyyât ve es-Sanavberî**, Dnş: Nevzat Hafız Yanık, Atatürk Üniversitesi 1997, 96s.
- Çiftçi Faruk, **Maveraunnehir ve Horasan Bölgesinde Yetişen Dilci ve Edipler; Fergâna, Şâş, Fârab, Harizm, Cürcân, Nese, Merv 173/789-940/1436**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1996, 97s.
- Çilesiz Mevlüt, **Taşköprüzâde Ahmed b. Mustafa'nın Miftâhu's-Sa'âde ve Misbâhu's-Siyâde Adlı Eserinin Me'ânî, Beyân ve Bedî İlimlerine Dair Kısımları**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1981, 41s.
- Çipiloğlu F. Betül, **Vahiy Geleneğinde Kara'e Kökünün Semantik Açından İncelenmesi**, Dnş: Salih Akdemir, Ankara Üniversitesi 2002, V+129s.

- Çöğenli M. Sadi, **Hicrî VI. ve VII. (5001-700) Asırlarda Dil Çalışmaları ve Belli Başlı Nahivciler**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1981, 125s.
- Değer Nihal, **Muhammed Medeni'nin Musellesât Risalesinin Tahkiki**, Dnş: Halit Zevalsiz, Marmara Üniversitesi 2000, 196s.
- Deliçay Tahsin, **Harf-i Cerler ve Kur'an-ı Kerim'de Geçen Fiillere Kazandırdığı Manalar**, Dnş: Hüseyin Tunçbilek, Harran Üniversitesi 1995, 97s.
- Demir Ekrem, **İbn-i Acurrûm ve Mukaddimesi**, Dnş: Hulusi Kılıç, Uludağ Üniversitesi 1997, 67s.
- Demir İsmail, **İbn Mu'tî ve Kitâbu'l-Fusûl Fi'n-Nahv** Adlı Eseri, Dnş: Hüseyin Tural, Atatürk Üniversitesi 1996, 136s.
- Demirayak Kenan, **Arap Dilinde Mebniler**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1989, 156s.
- Dever Süleyman, **Ebû Mansûr es-Se'âlibî, Semeru'l-Kulûb fi'l-Muzâf ve'l-Mensûb'un 15. Bâbı**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1968, 37s.
- Divlekci Celalettin, **Dilbilim ve Kur'an İlimleri Açısından el-Fîruzâbâdî'nin Besâiri**, Dnş: Mustafa Çetin, Süleyman Demirel Üniversitesi 2000, 171s.
- Doğan Candemir, **Muhammed Abdülhalîm Abdullah'da Kısa Hikayecilik**, Dnş: İbrahim Sarıms, Selçuk Üniversitesi 1991, 106s.
- Doğan Erhan, **Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli Bölümündeki Arap Edebiyatına Dair Yazmalar**, Dnş: Tevfik Rüştü Topuzoğlu, İstanbul Üniversitesi 2000, 93s.
- Doğan Gülnur, **Ebu Ali el-Fârisî ve el-İzâh fi'n-Nahv**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1970, 52s.
- Doğan Yusuf, **Hadislerde Kamu Hukuku Kavramlarının Semantik Tahlili**, Dnş: Selahattin Polat, Erciyes Üniversitesi 1997, 222s.
- Doğru Erdinç, **Mehcer Edebiyatı ve Arap Edebiyatına Etkisi**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1998, 96s.
- Duman Musa, **Yapıları ve Kullanılışları Bakımından Arapça ve Farsça Tamamlamalar**, Dnş: Mertol Tulum, İstanbul Üniversitesi 1987, 135s.
- Efe Mehmet, **Ebu'l-Berekât İbnu'l-Enbârî ve "el-İnsâf fi Mesâilî'l-Hilâf Beyne'n-Nahviyyîn el-Basriyyîn ve'l-Kûfiyyîn" Adlı Eseri**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 1997, 82s.
- Ege Ramazan, **Telvinu'l-Hitâb İbn Kemâl**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 1995, 101+73s.
- Ekşi İdris, **Hacı Baba b. Hacı İbrahim b. Abdülkerim et-Tosyevi'nin Hayatı ve Hulâsatu'l-İ'râb Adlı Eseri**, Dnş: Recep Dikici, Selçuk Üniversitesi 1998, 114s.
- Elmalı Hüseyin, **Hicrî III. Asırdaki Edebî Çalışmalar ve Belli Başlı Edip ve Şairler**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1982, 120s.
- Er Rahmi, **Bedî'u'z-Zamân el-Hemezânî ve Makâmeleri**, Dnş: İnci Koçak Ankara Üniversitesi 1984, 161s.
- Erdinç Abdülhamit, **Hâtim et-Tâî ve Şiir Divanı**, Dnş: Tacettin Uzun, Selçuk Üniversitesi 2000, 121s.

- Erdoğan Ayhan, **Fahreddin Razi'ye Göre Kur'an'da İcaz Sorunu**, Dnş: Yasin Ceylan, Gazi Üniversitesi 1993, 57s.
- Erdoğan Hüsametlin, **İmam Birgivi'nin el-Emsiletü'l-Fadliyye Şerhi (İnceleme ve Edisyon Kritik)**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2002, 43+47s.
- Ergin M. Cevat, **Arap Dilinde İstifham Edatları**, Dnş: Nurettin Turgay, Dicle Üniversitesi 1998, 129s.
- Ergül Aysel, **Cahiliye Döneminde Şiir ve Kadın Şairler**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1991, 132s.
- Ergüven Şahabettin, **Celâluddîn es-Suyûtî ve Galatü'l-'Avâm'ı**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 1998, 117s.
- Esen Emine, **Ebu'l-Atâhiyye Hayatı ve Zühd ile İlgili Şiirlerinin Tesbiti**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1995, 71s.
- Fişek Salih, **İbn Cinnî Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve el-Hasâis'in Metin Tercümesi**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1981, 125s.
- Göncü Cengiz, **Arap Dilinde Fasih-Avam Dil Meselesi**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2000, 91s.
- Gülbil Uğur, **İstikâmet Kavramına Semantik Yaklaşım**, Dnş: Galip Yavuz, Cumhuriyet Üniversitesi 2002, VII+121s.
- Güler İsmail, **Kur'an'ın İrabî ve İbn Haleveyh'in Bu Sahaya Katkıları**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1991, 97s.
- Güler Mehmet, **Arap Dilinde İstifham Edatları**, Dnş: Osman Keskiner, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2000, X+115s.
- Gülle Sıtkı, **Şemseddin Muhammed b. Hamza el-Fenârî'nin Hayatı ve Eserleri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1990, 104s.
- Gültekin Alaaddin, **Arap Dilinde Gayr-ı Munsarıflar**, Dnş: Mustafa Kılıçlı, Atatürk Üniversitesi 1996, 99s.
- Günday Hüseyin, **Hızır b. Muhammed'in "el-İfada li-Unbûbi'l-Belâga" İsimli Eserinin Edisyon Kritiği**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1995, 174s.
- Gündüz Metin, **Emeviler Döneminde Gazel Şiiri**, Dnş: Kenan Demirayak, Atatürk Üniversitesi 1998, 99s.
- Gündüzöz Soner, **Ka`b b. Zuheyr Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği**, Dnş: Süleyman Tülücü, Atatürk Üniversitesi 1997, 112s.
- Güney Fikri, **Ebû Ca`fer en-Nahhâs ve Me`âni'l-Kur`ân-ı**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 1994, 176s.
- Hassanov Sefer, **İbn Hişam'ın Arap Gramerindeki Yeri**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Uludağ Üniversitesi 2000, 150s.
- Hekimoğlu Muhammet, **Şerhu İbn Akîl'deki Şahid Beyitlerin İncelenmesi**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Kırıkkale Üniversitesi 1998, 224s.
- Hocaoğlu İsmail, **Tavfik al-Hakîm ve Avdatu'r-Rûh**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1992, 96s.
- Hoşgör Fatıma Betül, **el-Cahiz'in Hayatı, Eserleri ve el-Buhala Adlı Kitabındaki Tip Tahlilleri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1999, 170s.

- İbrahimoglu Nizameddin, **Arap Dilinde Cümleler ve Kuruluş Yolları**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 1999, 72s.
- İnce Nazife Nihal, **Abdullâh bin Ebî İshâk el-Hadramî ve Nahiv İlmindeki Yeri**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2001, 118s.
- İslamoğlu İbrahim, **Eyyâmu'l-'Arab'ın Edebi Yönü ve Arap Dil ve Edebiyatına Etki ve Katkısı**, Dnş: Yusuf Sancak, Atatürk Üniversitesi 2002, XII +80s.
- İzgi Cevat, **Taşköprüzâde'nin Miftâhu's-Sa'âde'sinin Dil ve Edebiyatla İlgili Bölümlerinin Tenkidli Metin Tesisi**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1987, VI+79s.+150s. Arapça metin.
- Kahyaoglu Yasin, **İsa b. Ali el-Bolevi ve "Mufidu'l-Î'râb" Adlı Eseri**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1995, 120s.
- Karabela Nevin, **Ali b. Hamza el-Kisâî ve Nahiv İlmindeki Yeri**, Dnş: Hüseyin Küçükkalay, Süleyman Demirel Üniversitesi 1996, 113s.
- Karaca Mahmut, **İmam-Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1992, 102s.
- Karadavut Ahmet, **Arap Dilinde Hazif**, Dnş: İbrahim Sarımsı, Selçuk Üniversitesi 1991, 178s.
- Karakoç Mehmet, **Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesinde Bulunan Arap Dili ve Edebiyatına Dair Yazma Nüshaların Tasnif ve Tavsifi**, Dnş: Recep Dikici, Selçuk Üniversitesi 1998, 509s.
- Karataş Yusuf, **Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından "el-Arabiyyetu li'l-Hayât" Ders Kitabının Değerlendirilmesi**, Dnş: Emrullah İşler, Gazi Üniversitesi 2001, 109s.
- Kaya Mustafa, **Dilbilim ve Anlama Etkisi Açısından Arap Dilinin Başlıca Özellikleri**, Dnş: Yusuf Sancak, Atatürk Üniversitesi 2000, 120s.
- Kayapınar Mustafa, **"Hemze" ve "Hel" İstifham Edatlarının Kur'an-ı Kerim'de Nahiv ve Belagat Açısından Kullanımı**, Dnş: Galip Yavuz, Cumhuriyet Üniversitesi 1999, 78s.
- Kazım Şadiye Muhammed Faydalla, **İbn Mukaffa ve Arap Edebiyatındaki Etkisi**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1985, 116s.
- Kılıç Ali, **Ebû Sa'îd Abdülmelik b. Kureyb el-Asmaî'nin Hayatı, İlmi Şahsiyeti ve Eserleri (123/741-216/831)**, Dnş: Hüseyin Küçükkalay, Süleyman Demirel Üniversitesi 1997, 95s.
- Kılıç Zeki, **Şehâdet Sözcüğünün Semantik Açısından İncelenmesi**, Dnş: Salih Akdemir, Ankara Üniversitesi 2002, II+79s.
- Kılıçlı Mustafa, **Hicri III. Asırdaki Dil Çalışmaları ve Belli Başlı Dilciler**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1982, 124s.
- Kırgız Mustafa, **Züheyr b. Ebi Sulma ve Hikmet**, Dnş: Musa Kazım Yılmaz, Harran Üniversitesi 1998, 107s.
- Kızıklı S. Zafer, **Arap Belagatında Teşbih ve Mecaz**, Dnş: Rahmi Er, Ankara Üniversitesi 1997, 100s.
- Kızılcık Abdullah, **İsâ b. 'Alî el-Bolevî Hayatı, Eserleri ve Mufidu'l-Î'râb'ı**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 1997, 202s.

- Kireççi Mehmet Akif, **Kudâme b. Ca'fer ve Ebû Hilâl el-'Askerî'de Şiir Eleştirisi**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1992, 87s.
- Koç Celal Turgut, **Yusuf İdris (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikayeleri)**, Dnş: Recep Dikici, Selçuk Üniversitesi 1995, 88s.
- Koç Sadık, **Bedel ve Atf-ı Beyân'ın Arap Gramerindeki Yeri ve Mukayesesi**, Dnş: Tahsin Deliçay, Fırat Üniversitesi 2002, 104s.
- Koçak Süleyman, **Arap Dili ve Edebiyatında Deyim**, Dnş: Galip Yavuz, Cumhuriyet Üniversitesi 1997, XIX+179s.
- Korkut Mustafa, **es-Suyûfî'nin Risâle fi Sebebi Vazi İlmi'l-Arabiyye Adlı Eserinin Tenkidli Metni ve Tercümesi**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, İstanbul Üniversitesi 1982, 25s.
- Kömeç Ömer Hatemi, **Arap Dilinde Zamanlar**, Dnş: Nevzat Hafız Yanık, Atatürk Üniversitesi 1996, 69s.
- Kula Mevlüt, **Arap Dilinde Zarflar ve Kur'an-ı Kerim'de Kullanılışları**, Dnş: Halit Zevalsiz, Marmara Üniversitesi 1999, 158s.
- Kuş Şahin, **Ebû Zeyd el-Ensari ve Nahivle İlgili Görüşleri**, Dnş: Taceddin Uzun, Selçuk Üniversitesi 1996, 77s.
- Küçük Şükrü, **Kuşadalı Ahmed Efendi ve İnâyetü'l-Mubteğî fi Şerhi Kifâyeti'l-Mübtedî Adlı Eseri**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2001, 298s.
- Küçükefe İ. Banu, **Mehmet Esad Efendi'nin Hayatı Eserleri ve Lügatçiliği**, Dnş: Mustafa Kılıçlı, Atatürk Üniversitesi 2002, VII+70s.
- Mahmudov Süleyman, **Azerbaycan Cumhuriyeti İlimler Akademisi M. Fuzûlî Enstitüsü Kütüphanesindeki Arapça Nahve Dair Yazma Eserler**, Dnş: Mahmut Kafes, Selçuk Üniversitesi 2001, 165s.
- Marzuk Sabah Nuri, **Cemîl b. Ma'mer**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1985, 293s.
- Melek Salih, **Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar**, Dnş: Nurgün Ersan, Gazi Üniversitesi 1987, 96s.
- Mete Saliha, **Abû Nuvâs'ın Abbasi Şiirindeki Yeri**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1988, 122s.
- Mustafa Hazım Burhan, **Ebû Temmâm'ın Hayatı ve Bediye Dair Şiirleri**, Dnş: Recep Dikici, Selçuk Üniversitesi 2000, 220s.
- Muş Züleyha, **Arap ve Türk Edebiyatlarında "Yusuf u Zuleyha" Hikayelerinin Mukayesesi**, Dnş: Halit Zevalsiz, Marmara Üniversitesi 2000, 240s.
- Mücahit Mustafa, **Arap Dilinde Hasr Belagatı ve Kur'an'da Manaya Etkisi**, Dnş: Galip Yavuz, Cumhuriyet Üniversitesi 1997, 106s.
- Önen Eşref, **Hz. Peygamber'in Arap Dili ile Münasebeti ve Hadislerle İstişhad**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2002, VIII+259s.
- Öney Salim, **Muhibbuddin el-Hamevî ve Şerhu Manzûmeti İbn Şihne Adlı Eseri Üzerine bir İnceleme**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Dokuz Eylül Üniversitesi 1997, 80+72s.
- Öz Şükriye Feyza, **Hayret Mehmet Efendi'nin Manzum Elfiyye Tercümesi ve Bugünkü Dile Uyarlanması**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2002, 185s.

- Özaslan Hazma, **Ebû Ali el-Kâfî ve Kitâbu'l-Emâfî**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1996, 70s.
- Özay İbrahim, **Bir Eleştirmen Olarak Tâhâ Husayn**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1992, 92s.
- Özçelik Ziya, **Ebu'l-Abbâs Sa'leb ve el-Fasîh'i**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2001, 41s.
- Özdemir Sevim, **Ebû Ali el-Fârisî ve Nahiv İlmindeki Yeri**, Dnş: Hüseyin Küçükalay, Süleyman Demirel Üniversitesi 1996, 170s.
- Özdemir Şahmettin, **Kur'an-ı Kerim'de Edatlarla Kullanılan Fiiller**, Dnş: Halit Zevalisiz, Marmara Üniversitesi 1999, 380s.
- Özdemir Yılmaz, **Davud el-Karsî, Hayatı, Eserleri ve Şerhu'l-'Avâmîlî-Cedîd Adlı Eseri (Edisyon Kritik)**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 1998, 143s.
- Özli Muzaffer, **Arap Dili Gramerinde Nûn ve Halleri**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2001, 104s.
- Özyer Kani, **19. Asır Arap Edebiyatında Ahmed Faris Şidayak'ın Yeri (Hayatı, İlmi ve Edebi Şahsiyeti, Gazeteciliği)**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1997, 101s.
- Paköz Mehmet Yaşar, **Abu'l-Fath Osman b. Cinnî ve el-Luma' fi'n-Nahv'i**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1970, 92s.
- Parlak Nizamettin, **Endülüs Dil Mektebi**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 1998, 122s.
- Polat Hüseyin, **et-Tuhfetu'l-Mulûkiyye fi'd-Devleti't-Turkiyye**, Dnş: Rahmi Er, Ankara Üniversitesi 1997, 144s.
- Polat İbrahim Ethem, **İslam Öncesi Hanif Edebiyatı**, Dnş: Kenan Demirayak, Atatürk Üniversitesi 1996, 71s.
- Polat Mahmut, **Cemâluddin Muhammed bin Abdurrahmân el-Mâlikî ve Eseri Bulğat'ul-Hâfız ve Belâğatu'l-Lâfız**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1995, 190s.
- Regragui Aimane, **Muhyiddin ibn Arabi'nin (İşaratü'l-Kur'an fi 'Âlemi'l-İnsân) Adlı Eserinin Tahkik ve Edisyon Kritiği**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 1998, 148s.
- Sait Sena, **al-Hansâ**, Dnş İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1985, 60s.
- Sarıkaya Muammer, **Muhsin al-Kayserî'nin "Şarh Arûz el-Endelusî" Adlı Eserinin Edisyon Kritiği ve Tercümesi**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Kırıkkale Üniversitesi 1998, 187s.
- Sarmış Sümeyye, **Basra Dil Ekolü ve ez-Zeccâcî'nin "el-Cumel fi'n-Nahv" Kitabı**, Dnş: Ahmet Karadavut, Selçuk Üniversitesi 2000, 127s.
- Selahattin Goran, **el-Mutenebbî'nin Şiirinde Medh**, Dnş: Bedrettin Aytaç, Ankara Üniversitesi 1999, 202s.
- Sevinç Rıfat Resul, **Arap Dilinde Masdarlar, Vezinleri ve Kullanışları**, Dnş: Süleyman Tülüçü, Atatürk Üniversitesi 1998, 196s.
- Suçin Mehmet Hakkı, **Yahya Hakkı ve Kısasuhu al-Kasîra**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1998, 96s.

- Sula Murat, **Trabzon İl Halk Kütüphanesi'ndeki Arap dili ve Belagatı Alanındaki Yazmalar ve Ali Kuşçu'nun "Risâle fi'l-Mecâz ve'l-İsti'âre"sinin Edisyon Kritiği**, Dnş: M. Reşit Özbalkçı, Dokuz Eylül Üniversitesi 2000, 132s.
- Sumak Abdülkadir, **Miftâhu'l-Belâga ve Misbâhu'l-Fesâha**, Dnş: M. Muhsin Kalkışım, Harran Üniversitesi 1999, 209s.
- Sürüt Kenan, **Yenilikçi Bir Şair Olarak Beşşâr b. Burd**, Dnş: Rahmi Er, Ankara Üniversitesi 1999, 311s.
- Şah Ali Hikmet, **Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Bölümündeki Aruza Dair Yazma Eserler**, Dnş: Hüseyin Yazıcı, İstanbul Üniversitesi 2000, 69s.
- Şahin Osman, **Kur'an-ı Kerim'deki Müşkil İfadeler ve Çözüm Yolları**, Dnş: Muhsin Koçak, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1996, 129s.
- Şahin Resul, **Arap Dilinde Cer Harfleri**, Dnş: Nurettin Turgay, Dicle Üniversitesi 1998, 98s.
- Şener Şahin, **Corci Zeydan'ın Tarihi Romancılığı ve Osmanlı İnkılabı Adlı Romani**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Uludağ Üniversitesi 1999, 141s.
- Şenocak Abdurrahim, **Arap Dilinde Müzekker ve Müennes**, Dnş: M. Reşit Özbalkçı, Dokuz Eylül Üniversitesi 2002, 85s.
- Şensoy Sedat, **Veysî (Üveys b. Muhammed el-'Alâşehrî) ve Eseri "Merace'l-Bahreyn" in Tahkiki**, Dnş: İbrahim Sarmış, Selçuk Üniversitesi 1995, 280s.
- Şimşek Cüneyt Mehmet, **Necib Mahfuz ve Üç Romanının Değerlendirilmesi**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Uludağ Üniversitesi 1999, 144s.
- Şimşek Mehmet Ali, **Arapça'da Zaman Kalıpları, Kullanım Alanları ve Türkçe'deki Zamanlarla Karşılaştırılması**, Dnş: Selahattin Yılmaz, Cumhuriyet Üniversitesi 1997, 167s.
- Şimşek Ramazan, **Ravdatu'l-Fasaha Muhammed b. Ebi Bekr er-Razi (2. cilt)**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 1995, 98+80s.
- Şimşek Sultan, **Abdulhamîd b. Yahyâ ve Kitâbeti**, Dnş: Mustafa Kılıçlı, Atatürk Üniversitesi 2001, X+70s.
- Tanrıverdi Eyüp, **İslam Öncesi Arap Lehçeleri**, Dnş: Ahmet Karadavut, Selçuk Üniversitesi 1999, 124s.
- Taşdelen Hasan, **Kemal Paşazade, Hayatı, Eserleri ve Belagatla İlgili Görüşleri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1995, 149s.
- Tetik Naim, **Eski Arap Şiirinde Muhadram Şairler**, Dnş: Süleyman Tülücü, Atatürk Üniversitesi 1997, 75s.
- Toparlak Bilal, **Arap Edebiyatında Edebi Tenkide Giriş**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 2000, 231s.
- Topçu Sinan, **Arap Dilinde Zarflar**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 1997, 112s.
- Tur Salih, **Ahtal, Ferezdak ve Cerîr'in Şiirlerinde Medih ve Hiciv**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1997, 156s.
- Tuzcu Kemal, **Klasik Arap Şiirinde Yaşlılık Teması (X. Yüzyıl Sonuna Kadar)**, Dnş: M. Faruk Toprak, Ankara Üniversitesi 1998, 105s.
- Tülücü Süleyman, **Mu'allakât ve Şairleri Üzerine İncelemeler**, Atatürk Üniversitesi 1979, 118s.

- Türkmen Dursun Ali, **Mütercim Asım Efendi ve Tuhfe-i Asım**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1995, 114s.
- Ulaş Timur, **Ahmed Şevki'nin Hayatı ve Eserleri**, Dnş: M. Faruk Toprak, Ankara Üniversitesi 1999, 84s.
- Ulukuyu Hatice, **Sarf ve Nahiv Açısından Muzari Fiil**, Dnş: Taceddin Uzun, Selçuk Üniversitesi 2000, 228s.
- Ulus Hasan Fehmi, **Osmanlı-Türk Alimlerinin Mısır ve Suriye'deki Arap Dili ve Edebiyatı ile İlgili Çalışmaları**, Dnş: ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1987, ?.
- Uylaş Sait, **Arap Dilinde Te'nîs**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1995, 107s.
- Uzun Mustafa Mansur, **Arap Dilinde Harf ve Kur'an'da Zait Harfler**, Dnş: Ahmet Gürtaş, Selçuk Üniversitesi 1996, 90s.
- Uzunoglu M. Vecih, **el-Münekkahâtu'l-Meşrûha fi'l-Me'ânî ve'l-Beyân, Aysî Mehmet Efendi**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Dokuz Eylül Üniversitesi 1997, 115s.
- Ünal Ömer, **Emeviler Devrinde Siyasi Şiir ve Öncüleri**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1989, 142s.
- Ünlüer Ceyhan, **Mustafa Sâdık er-Râfi'i ve Vahyu'l-Kalem'i**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 2000, 77s.
- Ürün Ahmet Kazım, **Arapça'da Bağlaçlar**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1989, 93s.
- Üzüm Emin Cihan, **Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından "el-Arabiyyetu li'n-Nâşîin" Ders Kitabının Değerlendirilmesi**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 2002, 105s.
- Yanarates Metin, **Sîbeveyh'in Bedel, İsm-i Fail, Masdar ve Sıfat-ı Müşebbehe Konularını İşleme Yöntemi**, Dnş: Mehmet Çakır, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2000, 33s.
- Yanık Nevzat Hafız, **Arap Dilinde İsim Fiiller**, Dnş: Hüseyin Tural, Atatürk Üniversitesi 1988, 93s.
- Yargıcı Atilla, **Abbasi Dönemi'nde Zühd Şairleri**, Dnş: Musa Kazım Yılmaz, Harran Üniversitesi 1996, 143s.
- Yavuz Abdulbasit, **Ebû Hilâl el-Askeri ve Edebi Tenkitçiliği**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 1994, 79s.
- Yavuz Mahmut, **Muhadram Şairlerin Şiirlerinde İslami Motifler**, Dnş: Mustafa Kılıçlı, Atatürk Üniversitesi 1998, 141s.
- Yavuz Mehmet, **Kuruluştan Fatih Devri Sonuna Kadar Arapça Gramer (Sarf-Nahiv)'e Dair Eser Yazan Osmanlı-Türk Alimleri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1991, 226s.
- Yazıcı Hüseyin, **İbnu's-Serrâc ve Kitâbu'l-İştikâk'ı**, Dnş: Nihad Çetin, İstanbul Üniversitesi 1987, 80s.
- Yazıcı Mesut, **Türkçe'de Necib Mahfuz**, Dnş: Rahmi Er, Ankara Üniversitesi 1997, 73s.
- Yetim Hikmiye, **Macma' al-Amsâl 160-189 Varaklarının Yorumu**, Dnş: Tahsin Yazıcı, İstanbul Üniversitesi 1978, 140s.

- Yıldırım Kadri, **Birinci Abbasiler Dönemi Arap Dili ve Edebiyatında Mevali Tesirleri**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1996, 167s.
- Yıldız Musa, **Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikâyeleri)**, Dnş: Yasin Ceylan, Gazi Üniversitesi 1992, 78s.
- Yıldız Şerafettin, **Ebû İbrâhîm İshâk b. İbrâhîm el-Fârâbî (350/961)'nin Hayatı ve "Dîvânü'l-Adab" Adlı Eseri**, Dnş: Recep Dikici, Selçuk Üniversitesi 1995, 174s.
- Yılmaz Abdulkadir, **Kemal Paşazâde ve Sarfı (Metin ve İnceleme)**, Dnş: M. Sadi Çöğenli, Atatürk Üniversitesi 1992, 161s.
- Yılmaz Ali, **Nâsır b. Abdisseyyid al-Mutarrizî ve al-Misbâh Adlı Eseri**, Dnş: Halil İbrahim Tanç, Atatürk Üniversitesi 1996, 100s.
- Yılmaz Ferhat, **Buhara, Semerkand ve Nesev Bölgesinde Yetişen Dilci ve Edipler**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1996, 79s.
- Yılmaz Hacı, **Ahmed Emin'in Denemelerinde Toplum ve Edebiyat**, Dnş: Bedrettin Aytaç, Ankara Üniversitesi 1998, 122s.
- Yılmaz İbrahim, **Akşehir'li Ali bin Osman ve Şarh Abyâtî'l-Kâfiya va'l-Câmi' Adlı Eseri**, Dnş: Hüseyin Tural, Atatürk Üniversitesi 1993, 43s.
- Yılmaz Mehmet, **Arapça Bir Kelimeyle Türkçe'nin Yardımcı Fiilleri Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller**, Dnş: Mertol Tulum, İstanbul Üniversitesi 1988, 75s.
- Yılmaz Mehmet, **Günümüz Arap Edebiyatında İslamî Edebiyat Akımına Bir Bakış**, Dnş: Ahmet Bulut, Uludağ Üniversitesi 1999, 120s.
- Yılmaz Nurullah, **Mu'allaka-i Seb'a'nın Muhteva Yönünden İncelenmesi**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1990, 69s.
- Yılmaz Veysel, **Hâlid el-Ezherî ve Hediyeu Uli'l-Elbâb ilâ Mûsili't-Tullâb ilâ Kavâ'idi'l-İ'râb Adlı Eseri**, Dnş: Süleyman Tülücü, Atatürk Üniversitesi 2000, 190s.
- Yılmaz Zehra, **ez-Zemahşerî ve el-Mufassal'ı**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 1996, 192s.
- Yüksel Ahmet, **Arap Dilinde Harfi Cerler**, Dnş: Hulusi Kılıç, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1995, 124s.

II. DOKTORA TEZLERİ

- Açık Kerim, **Tanzimattan Günümüze Arapça Öğretimi (Kaynaklar ve Yöntemler)**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2002, 301s.
- Akçay Cihaner, **Hanna Mine'nin Romanlarında Toplumcu Gerçekçilik**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 1998, 285s.
- Arslan Ahmet Turan, **İmam Birgivi ve Arapça Tedrisatındaki Yeri**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, Marmara Üniversitesi 1983, 260s.
- Arslan Fikret, **Mevâhibu'l-Edîb Şerhu Muğni'l-Lebîb'in Baştan İnneye Kadar Tahkiki**, Dnş: Ahmet Karadavut, Selçuk Üniversitesi 1999, 501s.
- Aslan Şükrü, **İbn Yezidi ve Garibu'l-Kur'an'ı**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1983, XXI +138+127s.
- Aslan Ahmet, **el-Hasan bin Esed el-Farîkî Hayatı ve Şairliği**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1999, 213s.

- Aşçıoğlu Osman, **Mustafa Lütfi Menfelûfî, Hayatı, Eserleri, 19. ve 20. Asır Arap Edebiyatındaki Yeri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1983, VI+268s.
- Aydın Mustafa, **İbn Şuheyd ve Edebi Kişiliği**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Atatürk Üniversitesi 1992, 194s.
- Aytaç Bedrettin, **Mahmud Teymur'un Hikayeleri ve Romanları**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1992, 217s.
- Ayyıldız Erol, **20. Asır Arap Edebiyatında Mustafa Sâdık er-Râfi'nin Yeri**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, Uludağ Üniversitesi 1978, 160s.
- Bakırcı Selami, **4. Abbasi Döneminde Edebi Çevre (447-656/1055-1258)**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Atatürk Üniversitesi 1997, 312s.
- Benli Mehmet Sami, **Yûsuf el-Kırmastî, Hayatı ve et-Tebyîn fî'l-Me'ânî ve'l-Beyân'ı**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1996, 508s.
- Bozgöz Faruk, **Kur'an-ı Kerim ve Mecaz Kavramı**, Dnş: Tacettin Uzun, Selçuk Üniversitesi 2000, 203s.
- Bulut Ahmet, **Arap Dili ve Edebiyatında Emsâl**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, İstanbul Üniversitesi 1984, 115+271s.
- Ceviz Nurettin, **Osmanlı Döneminde Mısır'da Arap Edebiyatı (1517-1798)**, Dnş: N. Hafız Yanık, Atatürk Üniversitesi 2002, XI+325s.
- Civelek Yakup, **Ahmed Fâris eş-Şidyâk, Edebi Şahsiyeti ve el-Cevâib Gazetesi**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Atatürk Üniversitesi 1997, 496s.
- Çağmar M. Edip, **Arap Dili ve Belagatında Te'kid**, Dnş: Muharrem Çelebi, Harran Üniversitesi 2001, 356s.
- Çakır Mehmet, **Arapçada Dolaylı Cümle**, Dnş: İ. Faris Hariri, Dokuz Eylül Üniversitesi 1986, 126s.
- Çelebi Muharrem, **Ma'âni'l-Kur'ân ve ez-Zeccâc**, Dnş: İsmail Cerrahoğlu, Atatürk Üniversitesi 1976, 287s.
- Çelebi Rabiha, **Tâcuddîn Muhammed b. Muhammed el-İsferâyînî ve Lubbu'l-Elbâb fî İlmi'l-İ'râb**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Dokuz Eylül Üniversitesi 1993, 70+147s.
- Çelik H. Avni, **İbn Kayyim el-Cevziyye ve Eseri Ma'âni'l-Adavât va'l-İ'râb**, Dnş: İbrahim Düzen, Atatürk Üniversitesi 1982.
- Çetin Nihâd Mazlum, **Ebû Hâtim es-Sicistânî ve Kitâbu'l-Muzekker ve'l-Muennes'i**, Dnş: Ahmet Ateş İstanbul Üniversitesi 1958, 76s.
- Çetiner Bedrettin, **Taha Hüseyin Hayatı, Eserleri ve XX. Yüzyıl Arap Edebiyatındaki Yeri**, Dnş: Bekir Sadak, Marmara Üniversitesi 1983, 226s.
- Çevikoğlu Hasan, **Kur'an-ı Kerim'de Edebi Üslup**, Dnş: Musa Kazım Yılmaz, Harran Üniversitesi 1999, 156s.
- Çıkar Mehmet Şirin, **Nahivciler ile Mantıkçılar Arasındaki Tartışmalar**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2001, 197s.
- Çınar Mustafa, **Endülüs'te Mulûku't-Tavâ'if Dönemi Edebî Çevresi**, Dnş: Nevzat Hafız Yanık, Atatürk Üniversitesi 2002, 260s.
- Çiftçi Faruk, **Endülüs'te Hilafet Dönemi Edebi Çevresi (316-422/929-1031)**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1999, 224s.

- Çöğenli M. Sadi, **el-Mutarrizi ve el-Muğrib fi Tertibi'l-Mu'rib'inin Edisyon Kritisiz**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1986, 884s.
- Çuhadar Mustafa, **Ebu'l-Mehâsin Cemâluddîn Yûsuf bin Tağrîberdî Hayatı, Eserleri, Şahsiyeti ve Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Bulunan Yazmalarının Tavsifi (813-874/1410-1470)**, Dnş: Ahmet Uğur, Erciyes Üniversitesi 1991, 140s.
- Deliçay Tahsin, **Mehmed Şâh ve Te`sisu`l-Kavâ'id Harfen bi Harfin fi Şerhi Makâsidi Esasi`s-Sarf**, Dnş: M. Sadi Çöğenli, Harran Üniversitesi 1998, 362s.
- Demir İsmail, **Hâtim et-Tâ`î Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği**, Dnş: Süleyman Tüllücü, Atatürk Üniversitesi 2002, 230s.
- Demirayak Kenan, **1. Abbasi Asrında Edebi Çevre (132-232/750-847)**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1992, 298s.
- Dikici Recep, **eş-Şerîf er-Râzî'nin Hayatı, Dil ve Edebiyat Hakkındaki Çalışmaları**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1987, 258s.
- Doğan Candemir, **Yabancılara Arapça Öğretimi Esasları ve Öğretim Metotlarının İncelenmesi**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 1996, 205s.
- Durmuş İsmail, **Cahiliyye Şiirinde ve Kur'an-ı Kerim'de Benzetme**, Dnş: Muhammed Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 1988, 393s.
- Ege Ramazan, **İbn Kemâl'in Esrârü'n-Nahv'i ve Dönemindeki Arap Dili Filolojik Çalışmalarına Kısa Bir Bakış**, Dnş: M. Reşit Özbalkıç, Dokuz Eylül Üniversitesi 2002, 130+281s.
- Elmalı Hüseyin, **Muhammed b. Bekr er-Râzî ve Tefsîru Garîbi'l-Kur'ân**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1986, 107+567s.
- Er Rahmi, **Taha Husayn ve Üç Romanı (Du`â' al-Karavân, Adîb, Şacarat al-Bu's)**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1988, 248s.
- Erdoğan Ayhan, **Mufassal Şerhi İklîd Adlı Yazma Eserin Baştan Merfuat, Mansubat, Mecrurat Adlı Bölümlerin Tahkiki**, Dnş: İbrahim Sarımuş, Selçuk Üniversitesi 1998, 385s.
- Ergin Ali Şakir, **Kitâb Ma`âni Abyât al-Hamâsa**, Dnş: Adnan Erzi, Ankara Üniversitesi 1973, LXXXIII+246s.
- Ergin Mehmet Mesut, **el-Keyvâmî Hayatı ve Şiiri**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2000, 133s.
- Ergin M. Cevat, **el-'Ukberî ve el-Lubâb fi 'İleli'l-Binâ'i ve'l-İ`râb'ı**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2002, 205s.
- Ergül Aysel, **Çağdaş Mısır Tiyatrosu'nda Tefiku'l-Hakim ve Üç Entellektüel Tiyatrosu**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1995, 286s.
- Fazlıoğlu Şükran, **Modern Mısır Romanında Türk İmajı (1798- 1914)**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2001, 353s.
- Furat Ahmet Subhi, **el-Hatîb el-İskâfi, Kitâbu'l-Mecâlis**, Dnş: Ahmet Ateş, İstanbul Üniversitesi 1966, 177s.
- Gezgin Ali Galip, **Tefsirde Semantik Metod ve Kur'an'da "Kavm" Kelimesinin Semantik Analizi**, Dnş: İsmail Yakıt, Süleyman Demirel Üniversitesi 1999, 300s.

- Güler İsmail, **Tevfik el-Hakîm ve Modern Arap Tiyatrosundaki Yeri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1997, 186s.
- Gülle Sıtkı, **el-Harîrî Hayatı, Arap Dili ve Edebiyatına Dair Çalışmaları**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1995, 224s.
- Gümüş Sadreddin, **es-Seyyid eş-Şerif Cürçânî ve Arap Dilindeki Yeri**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, Marmara Üniversitesi 1983, XXVI+235s.
- Günday Hüseyin, **Cübrân Halil Cübrân ve Çağdaş Arap Edebiyatındaki Yeri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 2002, 207s.
- Gündüzöz Soner, **Sîbeveyh'te Kelime Yapısı**, Dnş: Mehmet Çakır, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2002, 444s.
- Gürkan Nejdî, **Arap Edebiyatında Memluklar (Moğollar) Dönemi (656/1258-923/1517)**, Dnş: Hüseyin Elmalı, Süleyman Demirel Üniversitesi 2000, 350s.
- Hacımüftüoğlu Nasrullah, **Fahrüddin er-Râzî, Nihâyetu'l-Îcâz fi Dirâyeti'l-Îcâz'ının Tahkikli Neşri ve Abdulkâhir el-Cürçânî'nin Belâgat Alanındaki Eserleriyle Mukayesesi**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1987, 381s.
- Hasan İzzet, **Bedi el-Zaman el-Hemedani, Asrı, Hayatı ve Makameleri**, Dnş: Walther Bjorkman, Ankara Üniversitesi 1956, 118s.
- Hazer Dursun, **Sa'duddîn et-Teftâzânî ve Arap dili ve Belağatındaki Yeri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 1993, 114s.
- Hınışoğlu Hülya, **Mârûn en-Nakkâş ve Arap Tiyatrosunun Doğuşu**, Dnş: N. Ünal Karaaslan, Atatürk Üniversitesi 1995, 223s.
- İşkin Gökhan Sebati, **Dâvûd el-Karsî ve Şerhu İzhârî'l-Esrâr'ı**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2000, 452s.
- Kaçar Halil İbrahim, **Edebi Yönden Hazif Üslubu**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2002, 360s.
- Kahyaoğlu Yasin, **Hariciler'in Edebi Yönleri (Ortaya Çıkışlarından Emevilerin Sonuna Kadar)**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1998, 157s.
- Karabela Nevin, **al-Muhibbî ve "Mâ Yu'avvel Aleyh fi al-Muzâf ve al-Muzâf İleyh" Adlı Eseri**, Dnş: Azmi Yüksel, Süleyman Demirel Üniversitesi 2001, 45+473s.
- Karaca Mahmud, **Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi (İlahiyat Fakülteleri Örneği)**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 2000, 295s.
- Karadavut Ahmet, **Arap Dilinde Rivayet**, Dnş: İbrahim Sarmış, Selçuk Üniversitesi 1996, 127s.
- Karahan Ali Rıza, **Nefhatu'l-Meclûb min Simâri'l-Kulûb f'il-Muzâf ve'l-Mensûb'un Tenkitli Basımı**, Dnş: Kemal Işık, Ankara Üniversitesi 1976, 1060s.
- Karlı İlyas, **Mütercim Ahmed Asım Efendi ve Arap Lügatçılığındaki Yeri**, Dnş: Süleyman Tülücü, Atatürk Üniversitesi 2000, 226s.
- Kazan Naci, **Karabağî ve Câlîbu's-Surûr'u**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1991, 356s.

- Keskiner Osman, **Arap Edebiyatında İnşa Sanatının Gelişmesi**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1996, 268s.
- Kılıç Hülûsi, **Türkçe'de Arap Lexicographie'si Çalışmaları**, Dnş: Hüseyin Küçükkalay, Selçuk Üniversitesi 1972, 116s.
- Kılıçlı Mustafa, **Arap Edebiyatında Şu'ûbiyye (2-5. Hicri/8-9. Miladi Asır)**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1986, 322s.
- Kızılıcak Abdullah, **Ebu Bekr er-Râzî Hayatı, Eserleri ve Ravzatu'l-Fesâha'sı**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 2000, 210s.
- Kızıllırmak Ali, **Kur'an'da Hakikat ve Mecaz**, Dnş: Şevki Saka, Ankara Üniversitesi 1996, 144s.
- Koçak Abid Yaşar, **el-Murtaza al-Zabîdî ve 'İkd al-Cavhar al-Samîn'i**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, İstanbul Üniversitesi 1986, 105+221s.
- Koçak İnci, **Arapça ve Akadça Nominal ve Verbal Formlar ve Cümle Kuruluşları Mukayesesi**, Dnş: Şevkiye İnalçık, Ankara Üniversitesi 1973, 198s.
- Marzuk Sabah Nuri, **Emevi Devri ve I. Abbasi Devirlerinde Mukayeseli Şiir**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1989, 325s.
- Muhammed Cevdet İsmail, **Türk-Arap Darbimeselleri Üzerine Mukayeseli bir Araştırma**, Dnş: Kemal Işık, Ankara Üniversitesi 1976, 191s.
- Muhtar Cemal, **Ferîsteoğulları'nın Arapça-Türkçe Lügatleri Üzerine bir Araştırma**, Dnş: M. Esad Çoşan, Ankara Üniversitesi 1981, 286s.
- Okudan Rifat, **İşrak Filozofu Suhreverdi Maktûl ve Eserlerindeki Üslup ve Belâgat**, Dnş: İsmail Yakıt, Süleyman Demirel Üniversitesi 2001, 400s.
- Özaslan Hamza, **Ma'rûn Abbûd Hayatı ve Eserleri**, Dnş: Hüseyin Yazıcı, İstanbul Üniversitesi 2001, 170s.
- Özay İbrahim, **Hicri V/XI. Yüzyılda Kurtuba'da Şiir**, Dnş: Azmi Yüksel, Gazi Üniversitesi 2001, 251s.
- Özbalıkcı Mehmet Reşit, **Arap Gramerinde Kur'an ve Hadisle İştîshâd**, Dnş: İbrahim Faris Hariri, Dokuz Eylül Üniversitesi 1985, 272s.
- Özcanoğlu Muzaffer, **Gazzâlî'nin Zâdu'l-Âhira, Tuhfatu'l-Mulûk ve Mâ Lâ Budda Minhu Adlı Eserlerinin Tenkitli Neşri**, Dnş: Tahsin Yazıcı, İstanbul Üniversitesi 1983, 469s.
- Özdemir Abdurrahman, **Kur'an'da Geçişlilik Bakımından Türkçe'ye Uymayan Fiiller**, Dnş: Mehmet Çakır, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2000, 284s.
- Özdemir Adil, **Belâgat ve Kur'an-ı Kerim**, Dnş: İbrahim Faris Hariri, Dokuz Eylül Üniversitesi 1984, 172s.
- Özdemir Sevim, **Necmeddîn Sa'îd b. Muhammed el-Sa'îdî'nin Şerh Arûz es-Sâvî İsimli Elyazma Eserinin Metin Tenkidi**, Dnş: Azmi Yüksel, Süleyman Demirel Üniversitesi 2001, 61+261s.
- Özdoğan Mehmet Akif, **Klasik Arap Edebiyatında Edebi Tenkit ve İbn Raşîk al-Kayravânî'nin Edebi Tenkittteki Yeri**, Dnş: Osman Keskiner, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2000, 256
- Polat Mahmut, **Ebû İshâk İbrâhîm b. Hilâl es-Sâbi'tin Hayatı ve Şiirleri**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1999, 258s.
- Sancak Yusuf, **Hz. Peygamber Devrinde Şiir**, Dnş: Süleyman Tülüçü, Atatürk Üniversitesi 1995, 210s.

- Sarmış İbrahim, **Çağdaş Arap Edebiyatçısı Olarak Seyyid Kutub ve Edebi Tasvir Görüşü**, Dnş: Yasin Ceylan, Selçuk Üniversitesi 1986, 140s.
- Sezer İsmail Hakkı, **İmam Busiri ve Bürde'si**, Dnş: İnci Koçak, Selçuk Üniversitesi 1985, 266s.
- Sönmez Ramazan, **Zeccâcî ve el-Cümel'in Bazı Dil Hususiyetleri**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2000, 153s.
- Şensoy Sedat, **Abdülkahir el-Cürcânî'de Anlam Problemi**, Dnş: İsmail Durmuş, Marmara Üniversitesi 2001, 280s.
- Şimşek Mehmet Ali, **Arap Dilinde Çok Anlamlılık ve Karine İlişkisi**, Dnş: İsmail Hakkı Sezer, Selçuk Üniversitesi 2000, 432s.
- Tanç H. İbrahim, **al-Kisâ'i; Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri, Dil ve Gramerle İlgili Görüşleri**, Dnş: Hüseyin Tural, Atatürk Üniversitesi 1993, 273s.
- Tasa Muhammet, **Kur'an'da Cümle Yapısı**, Dnş: Salih Akdemir, Ankara Üniversitesi 2002, 325s.
- Taşdelen Hasan, **Mey Ziyâde, XX. Yüzyıl Arap Edebiyatındaki Yeri ve Tesirleri**, Dnş: Erol Ayyıldız, Uludağ Üniversitesi 2000, 173s.
- Toprak M. Faruk, **Endülü's Şiirinde Mersiye**, Dnş: İnci Koçak, Ankara Üniversitesi 1990, 347s.
- Tural Hüseyin, **İbnu's-Saîd al-Batalyavsi ve Kitâbu'l-Hulal fi Şarh Abyâti'l-Cumal**, Dnş: Nihâd Mazlum Çetin, Atatürk Üniversitesi 1979, 62+404s.
- Turgay Nurettin, **Arap Edebiyatında Kısa Hikaye**, Dnş: İbrahim Sarmış, Selçuk Üniversitesi 1995, 155s.
- Tüccar Zülfikar, **el-Ferrâ, Hayatı, Eserleri, Arap Dili ve Edebiyatındaki Mevkii, Ma'âni'l-Kur'ân'ındaki Dile Dair Görüşleri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1987, ?.
- Tülücü Süleyman, **Züheyr b. Ebî Sülmâ ve Edebi Kişiliği**, Dnş: Zâhid Aksu, Atatürk Üniversitesi 1982, 255s.
- Türkmen Dursun Ali, **Arap Dilbilimcisi Zeccâcî ve "Mecâlisu'l-'Ulemâ"sında Ele Alman Filolojik Tartışmaların Değerlendirilmesi**, Dnş: Mehmet Çakır, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2002, 201s.
- Türkmen Sabri, **Ebu Ubeyde, Hayatı ve Eseri "Mecâzu'l Kur'ân"ın Dil Özellikleri**, Dnş: Tacettin Uzun, Selçuk Üniversitesi 2000, 168s.
- Ulus Hasan Fehmi, **Şemseddin Niksâri ve Şerh'ul-İzâh'ı**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1994, 368s.
- Uylaş Sait, **II. Abbasi Asrında Edebi Çevre**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 2002, XXIII+291s.
- Uzun Tacettin, **Arap Dili ve Edebiyatında Hulefâ-i Râşidin'in Hutbe ve Mektupları**, Dnş: İnci Koçak, Selçuk Üniversitesi 1985, 149s.
- Ünal Ömer, **Sadru'l-İslam'da Edebi Çevre (1-41/622-661)**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1995, 354s.
- Ünal Sadettin, **İsâ b. İbrahim er-Rab'a'î, Nizâmu'l-Garîb fi'l-Luga**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Atatürk Üniversitesi 1980, 453s.
- Ürün Ahmet Kazım, **Çağdaş Mısır Romanında Necib Mahfuz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1994, 233s.

- Yağan Halit, **Basra Dil Mektebi ve Başlıca Temsilcileri**, Dnş: Kenan Demirayak, Atatürk Üniversitesi 2002, 265s.
- Yalar Mehmet, **el-Hatib el-Kazvîni ve Belagat İlmindeki Yeri**, Dnş: Hulusi Kılıç, Uludağ Üniversitesi 1997, 171s.
- Yanık Nevzat Hafız, **Mahmud Sâmî Paşa el-Bârûdî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri**, Dnş: Nasuhi Ünal Karaarslan, Atatürk Üniversitesi 1991, 217s.
- Yavuz Mehmet, **İbn Cinni Hayatı ve Arap Gramerindeki Yeri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1996, XXV+255s.
- Yavuz Lütfullah, **Bahauddîn Ebû Muhammed Tâhir b. Ahmed b. Muhammed el-Kazvîni ve Gâyetu't-Ta'rif min Usâli't-Tasrif İsimli Eserinin Tenkitli Neşri**, Dnş: Muharrem Çelebi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2001, 125+159s.
- Yazıcı Hüseyin, **Hasan Paşa, Hayatı, Eserleri ve el-İftitâh fî Şarhi'l-Misbâh'ı**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1989, 412s.
- Yıldırım Kadri, **Cahiliye ve İslami Dönem Şiir Mevzularının Mukayesesi (Hicrî Birinci Asır İtibariyle)**, Dnş: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi 1998, 279s.
- Yıldız Musa, **Necîb Mahfûz'un Sembolik Romanları**, Dnş: Rahmi Er, Gazi Üniversitesi 1998, 293s.
- Yılmaz Ali, **Arapça'da Nahiv ve Belağat Açısından Te'kid**, Dnş: Ahmet Turan Arslan, Marmara Üniversitesi 2000, 250s.
- Yılmaz İbrahim, **Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol**, Dnş: Hüseyin Tural, Atatürk Üniversitesi 1997, 330s.
- Yılmaz Nurullah, **III. Abbasi Asrında Edebi Çevre (334-447/945-1055)**, Dnş: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi 1995, 246s.
- Yılmaz Selahattin, **el-Hakîm et-Tirmizî ve Kitabu'l-Emsâl mine'l-Kitâbi ve's-Sünne**, Dnş: M. Nazif Şahinoğlu, Uludağ Üniversitesi, 1984, VII+79+177s.
- Yüksel Ahmet, **Arap Dilinde Atıf ve Atıf Harfleri**, Dnş: Mehmet Çakır, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1999, 177s.
- Zevalsiz Halit, **Abbas Mahmud Akkâd, Hayatı, Eserleri ve XX. Yüzyıl Arap Edebiyatındaki Yeri**, Dnş: Bekir Sadak, Marmara Üniversitesi 1983, 185s.
- Zübeyri Muhammed Abdulhalik, **Yemen'de XIX.-XX. Asırlarda Arap Şiiri**, Dnş: Ahmet Subhi Furat, İstanbul Üniversitesi 1995, 153s.

---

¹Bu çalışmada Arap dili kavramı, Arap Dili ve Edebiyatı, Arap Dili ve Belağatı ile Arap Dili Eğitimi alanlarını içermektedir.

² Bu alanda daha önce yapılan üç çalışma tespit edebildik. Bunlar; Esra Karabacak ile Tahsin Ömer Tahaoğlu'nun 1993 yılında birlikte hazırladıkları *Arap Dili, Edebiyatı, Kültürü, Sanatı ve Tarihi Üzerine Yapılan Bilimsel Çalışmalar Bibliyografyası*, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Ahmet Kazım Ürün'ün yönetiminde Neslihan Mangıtay, Emine Demir, Jale Çerçi ve Melek Aşkın tarafından 1999 yılında hazırlanan *Son 50 Yılda Ankara, Atatürk, Gazi, İstanbul ve Selçuk Üniversite'lerinde Arap Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Lisans ve Lisans Üstü Tezler* isimli lisans bitirme tezi ile Cüneyt Eren ve Mürüvvet Açıer'in birlikte 2001 yılında hazırladıkları *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde*

Yapılan Arap Dili ve Edebiyatı ile İlgili Çalışmalar Dizini (1967-2001) (Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 2001)'dir. Esra Karabacak ile Tahsin Ömer Tahaoglu'nun Boğaziçi Üniversitesi Arap Dili Uygulama ve Araştırma Merkezinde hazırladıkları çalışma, adından da anlaşılacağı üzere, Arap Dili ve Edebiyatı ile ilgili eserlerin yanında Arap kültürü, sanatı ve tarihi hakkında yapılmış çalışmaları içermektedir. Konu ile ilgili Lisans, Yüksek Lisans, Doktora ve Doçentlik tezlerinin yanında makale, kitap, bildiri gibi çalışmalara yer veren yazarlar eserin sonunda yazar adına, üniversite adına, dergi adına ve konuya göre dizinler hazırlamışlar; en sonunda ise Arap dili, sanatı, edebiyatı, kültürü ve tarihi konularında uzmanlaşmış kişilerin adreslerini vermişlerdir. Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Günay Kut esere yazdığı önsözde amaçlarının söz konusu alanlarda uzmanlaşmış bilim adamları arasında iletişim kurmak olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bilgi toplamak amacıyla ilgili kuruluşlara ve kişilere 90 adet form gönderildiğini, bunlardan 60 tanesine cevap verildiğini ve bu bilgiler ışığında eserin meydana getirildiğini zikretmektedir. Toplanan bilgiler ve dağılımı şöyledir: Lisans tezi sayısı: 22, Yüksek Lisans tezi sayısı: 25, Doktora tezi sayısı: 50, Doçentlik tezi sayısı: 21, Kitap sayısı: 109, Makale sayısı: 123, Bildiri sayısı: 24. bk. Esra Karabacak-Tahsin Ömer Tahaoglu, *Arap Dili, Edebiyatı, Kültürü, Sanatı ve Tarihi Üzerine Yapılan Bilimsel Çalışmalar Bibliyografyası I*, Boğaziçi Üniversitesi Arap Dili Uygulama ve Araştırma Merkezi Bibliyografya Serisi:1, İstanbul 1993, s.V. Söz konusu çalışma sadece 1993 yılına kadar yapılan tezlerin bir kısmını içermektedir. Yine sınırlı sayıda çalışmaya dayanarak hazırlanan bu eserde Arap dili sahasının dışındaki çalışmalara da yer verilmektedir. Diğer iki çalışma ise adlarından da anlaşılacağı üzere belirli üniversitelerdeki çalışmaları kapsamaktadırlar. Bu sebeple Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar sadece Arap Dili ve Edebiyatı, Arap Dili ve Belagati ve Arap Dili Eğitimi alanlarında yapılmış tezlerin müstakil ve olabildiğince tam bir listesini hazırlamaya çalıştım. Çalışmayla ilgili bilgi toplama aşamasında yardımları olan bütün hocalarıma ve meslektaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmanın tespit edilen eksikliklerini gidererek bu hâle gelmesinde desteğini gördüğüm Doç. Dr. Musa Yıldız Beye şükranlarımı sunarım.

³ Mustafa Usta, *Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekolleşme Sorunları*, Marmara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Yayınları, İstanbul 2001, s.34; Ali Arslan, *Darülfünun'dan Üniversite'ye*, Kitabevi, İstanbul 1995, s.50-52.

⁴ Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul 1977, s.1220.

⁵ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.34-35.

⁶ Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, Marmara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Yayınları, İstanbul 1999, s.40.

⁷ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.35.

⁸ Halis Ayhan, *a.g.e.*, s.209.

⁹ *a.e.*, s.218-221.

¹⁰ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.40.

¹¹ Halis Ayhan, *a.g.e.*, s.224-226.

¹² *a.e.*, s.226.

¹³ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.43.

¹⁴ Halis Ayhan, *a.g.e.*, s.237-239; Okutan Ömer, *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, "Din Eğitimi", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, s. 422.

¹⁵ Halis Ayhan, *a.g.e.*, s.223.

¹⁶ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1989, s.409.

¹⁷ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.44. 1987 yılından itibaren açılan İlahiyât fakülteleri ve açılış tarihleri şöyledir: 1. Harran Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Urfa-1987), 2. Sakarya Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (1993), 3. Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Rize-1993), 4. Dicle Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Diyarbakır-1993), 5. İnönü Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Darende-1993), 6. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Van-1993), 7. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Isparta-1993), 8. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Sivas-1994), 9. Gazi Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Çorum-1994), 10. Fırat Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Elazığ-1994). 11. Çukurova Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Adana-1994), 12. Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Çanakkale-1995), 13. İstanbul Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (İstanbul-1992, 1996'da öğretime başladı), 14. Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (K.Maraş-1997) 15. Osmangazi Üniversitesi İlahiyât Fakültesi (Eskişehir-1997). 1992'de yürürlüğe giren kanunda yer almasına rağmen Akdeniz Üniversitesi İlahiyât Fakültesi henüz açılmamıştır. bk. Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.44-45.

¹⁸ Mustafa Usta, *a.g.e.*, s.45.

¹⁹ Osman Ergin, *a.g.e.*, s.1220; Ali Arslan, *a.g.e.*, s.54.

²⁰ Ali Arslan, *a.g.e.*, s.329-330.

²¹ Hüseyin Korkut, *Cumhuriyet Döneminde Eğitim* "Üniversiteler", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, s.317.

²² Osman Ergin, *a.g.e.*, s.1243.

²³ Yahya Akyüz, *a.g.e.*, s.398.

²⁴ Bk. <http://www.ankara.edu.tr/faculties/letters/fakulte.html>

²⁵ Bk. <http://www.ankara.edu.tr/faculties/letters/arpdili.html>; ayrıca bk. İnci Koçak, "Kuruluşundan 1970 Yılına Kadar Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Bilimsel Etkinlikleri", *Türkiye'de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sempozyumu Bildirileri*, 24-26 Nisan 1996, s.249-254; Rahmi Er, "Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının 1970 Yılından Günümüze Dek Olan Bilimsel Etkinlikleri", *Türkiye'de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sempozyumu Bildirileri*, 24-26 Nisan 1996, s.255-266.

²⁶ Bk. <http://www.atauni.edu.tr/fakulteler/fenfak/fengeneral.htm>

²⁷ Bk. <http://www.gef.gazi.edu.tr/dosyalar/tarihce.html>

²⁸ Bk. <http://fen.selcuk.edu.tr/~arapdili/araptarih.htm>

²⁹ Bk. <http://www.dicle.edu.tr/fakulte/fen/ramela.html>

³⁰ Bk. <http://www.kku.edu.tr/fened.htm>

³¹ Bk. <http://www.yok.gov.tr:8080/YokTezSrv?USER=INTERNET>